

O viață închinată literei: Dumitru Apetri la 85 de ani

A Life Devoted to the Written Word: Dumitru Apetri at 85

În peisajul criticii și istoriei literare românești, puține parcursuri profesionale se remarcă printr-o dedicare atât de constantă și o sârguință academică precum cel demonstrat de Dumitru Apetri. La împlinirea vârstei de 85 de ani, sărbătorim o viață închinată literei, o personalitate care a reușit să creeze punți solide între culturi și să contribuie în mod esențial la cunoașterea fenomenului literar românesc, în special a celui din arealul Bucovinei și al Basarabiei. Aniversarea criticului, istoricului literar și scriitorului este o ocazie de a medita asupra unui destin intelectual modelat de perseverență, pasiune și o consacrare neabătută filologiei.

Ascensiunea intelectuală remarcabilă a dlui Apetri pornește de la rădăcini viguroase, din mediul rural al plugarilor și pădurarilor și atinge cu timpul performanțe academice. Cu o răbdare și o tenacitate demne de admirație, sintetizate plastic de profesorul universitar Alexandru Burlacu prin sintagma „grăbindu-se încet”, cercetătorul și-a clădit o fundație solidă: studiile universitare și de doctorat alternând constant activitățile pedagogice, cele ziaristice și exegetice.

La această venerabilă vârstă, bilanțul său editorial este consistent și impresionant, bucurându-se de o audiență favorabilă și de aprecieri unanime din partea breslei: nouă cărți științifice esențiale, trei culegeri de proză scurtă și crochiuri și șapte volume plurigenuriale, alcătuite și comentate cu o migală de exeget. Recunoașterea a venit firesc, concretizându-se în statutul de membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova și din România, încununându-se cu premii ale USM și distincții ale unor instituții de resort. Doctor în filologie și cercetător științific coordonator, Domnia-Sa a depășit greutățile vieții cu discreție și demnitate, rămânând fidel valorilor existențiale autentice și cuvântului artistic făuritor de noblețe.

Opera lui Dumitru Apetri se materializează în cicluri coerente care reflectă o viziune unitară asupra literaturii și scoate în evidență un cercetător pasionat de dialogul intercultural (traducere artistică, interpretare critică, reflectare artistică), un istoric dedicat literaturii române, în special celei din Bucovina, și unul dintre eminescologii recunoscuți. Dincolo de aceste direcții majore, aprecierile critice evidențiază și virtuțile sale de beletrist, pedagog și, mai presus de toate – Om de omenie.

Născut într-o familie de agricultori și pădurari, Dumitru Apetri și-a croit drumul prin educație cu o tenacitate remarcabilă. Studiile la Cernăuți și doctoratul la Chișinău au pus bazele unei cariere duale, împărțită între catedră – ca profesor, director de școală și lector universitar la Chișinău și Comrat – și cercetarea științifică la Institutul de Filologie. Paralel, a activat ca ziarist și colaborator la diverse publicații, debutând editorial în anul 2000, cu volumul *Bucovina: cultură, personalități, destine*, distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

Patrimoniul său filologic include peste 400 de materiale diverse – cronici, studii, articole, recenzii, eseuri și proză scurtă – publicate în reviste prestigioase și volume colective din Republica Moldova, România și Ucraina. Bilanțul editorial impresionează, certificând mărturii ale unei munci neobosite.

Aria de investigare a lui Dumitru Apetri este circumscrisă, în linii mari, literaturii comparate și istoriei literare. Vectorul central al itinerarului său critic îl reprezintă dialogul intercultural româno-ruso-ucrainean, pe care l-a elucidat printr-un model propriu de investigare. A examinat cu precizie istoria și arta transpunerilor artistice, acordând o atenție specială receptării operei eminesciene în spațiul est-slav, prin traducători precum Iuri Kojevnikov etc. și, în paralel, s-a pronunțat asupra circuitului literaturii ucrainene în albia literară din Republica Moldova.

Interesul său constant se extinde, cu precădere, asupra fenomenului literar din Bucovina și Basarabia, incluzând studii, cronici, portrete și profiluri literare. Contribuțiile sale în eminescologie, în special volumul *Eminescu sporind a lumii taină* (Chișinău, Știința, 2020), sunt de asemenea remarcabile.

Ca prozator, în volume precum *Dimineți cu brumă*, *Amiezi răcoroase*, *Amurguri* fixează cu sensibilitate amintiri și situații de viață de pe meleagul natal și din spațiul pruto-nistean.

Chiar dacă parcursul său a fost marcat și de greutăți sau dezamăgiri inerente oricărei vieți dedicate valorilor autentice, forța sa de a persevera și iubirea față de cuvântul artistic au rămas neclintite. Scrierile care îi sunt dedicate, incluzând interviuri și portrete enciclopedice apărute în România, Republica Moldova și Ucraina, stau mărturie a prestanței sale bibliografice și a autorității cultural-literare.

Totodată, aprecierile colegilor, adunate din diverse volume tematice, care atestă nu doar valoarea științifică a operei sale, ci și calitățile umane, au fost întrunite recent în volumul totalizator *Dumitru Apetri. Fenomenolog al receptării literare*, un omagiu de înaltă ținută adus profesorului, criticului și cercetătorului literar, una dintre personalitățile de referință ale filologiei contemporane de la est de Prut. Structura cărții relevă o concepție editorială coerentă și bine articulată: portrete și profiluri literare, aprecieri critice, ecouri și rezonanțe la cărțile semnate de sărbătorit,

texte enciclopedice, interviuri și mesaje omagiale. Această diversitate genologică denotă complexitatea creației lui Dumitru Apetri și impactul său asupra făgașului cultural și academic.

Indiscutabil, volumul pune în lumină principalele direcții de cercetare ale autorului omagiat: dialogul intercultural realizat prin traducere, interpretări critice și reflectări artistice, aspecte din istoria literaturii române (în special cea bucovineană), eminescologia, precum și preocupările sale de prozator, publicist și pedagog. Concomitent, ediția dispune de valori documentare și memoriale, integrând mărturii, evocări și mesaje care conturează portretul uman și intelectual al unui Om de aleasă omenie. Cuprinsul volumului include următoarele compartimente:

Profiluri literare: conturează imaginea omagiului ca istoric literar, critic, eminescolog, traductolog și pedagog, ca autori figurează aici reputați exegeți precum Vasile Pavel, Mihai Cimpoi, Alexandru Burlacu, Arcadie Suceveanu ș.a.;

Aprecieri critice: pun în valoare dimensiunea științifică a creației, hermeneutica receptării literare cuprinzând spații literare diverse și aspecte importante ale eminescologiei;

Ecouri și rezonanțe la cărțile alcătuite: reunesc cronici, recenzii și mărturii critice ce atestă impactul editorial și cultural al contribuției omagiului;

Portrete enciclopedice: aduc în atenție prestigiul științific și recunoașterea prezentă în publicații de referință din România, Republica Moldova și Ucraina;

Interviuri și anchete: dezvăluie aspecte mai puțin cunoscute din biografia și gândirea exegetului;

Mesaje omagiale: confesiuni ce conturează succint profilul moral și uman al sărbătoritului;

Rigoarea științifică, sensibilitatea literar-culturală și echilibrul critic conferă lucrării valoare pentru mediul academic, publicul select și cel obișnuit, constituind astfel o contribuție semnificativă la consolidarea memoriei literare și culturale românești din spațiul românesc de la est de Prut.

Întrucât și la 85 de ani Dumitru Apetri reprezintă un model de probitate intelectuală și longevitate creatoare, în acest răstimp aniversar, comunitatea științifico-literară îi aduce un omagiu merituos și profund pentru întreaga activitate, rigoarea cercetării și pasiunea cu care a slujit filologia românească. Îi urăm sărbătoritului sănătate, liniște și putere de a continua să ne inspire prin prezența și scrierile sale.

La mulți ani, Domnule Dumitru Apetri!

Vlad CARAMAN

Universitatea de Stat din Moldova
Institutul de Filologie Română
„Bogdan Petriceicu-Hasdeu”

Primit: 16.11.2025

Acceptat: 26.11.2025